

PROBLEME MAJORE DEZBĂTUTE LA CONFERINȚA NAȚIONALĂ A P.C.R. DIN OCTOMBRIE 1945

IOAN SCURTU ȘI EUFROSINA POPESCU

Victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste a „inaugurat epoca unor profunde transformări revoluționare, democratice în societatea românească, a cuceririi puterii de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și masele largi populare. Epoca ce a urmat a marcat începutul unei noi istorii a patriei noastre — istoria împlinirii idealurilor de dreptate socială și națională, pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale a României, a dreptului sacru al poporului român de a fi stăpîn în propria sa țară.“¹

Prin consecințele sale, actul revoluționar de la 23 August 1944 a determinat profunde transformări economice, sociale și politice, care au zdruncinat din temelii pozițiile claselor exploatare. Pe de altă parte, victoria insurecției a creat condiții favorabile amplificării luptei maselor populare, afirmării lor tot mai pregnante pe arena vieții politice. Pe măsura adîncirii procesului revoluționar, raportul de forțe a înclinat tot mai mult în favoarea clasei muncitoare, a țărânimii și a celorlalte categorii sociale interesate în dezvoltarea democratică și progresistă a țării.

Ca rezultat al luptei maselor populare, conduse de P.C.R., în numai cîteva luni de la 23 August au fost înlăturate trei guverne cu majoritate reacționară, iar la 6 martie 1945 s-a instaurat primul guvern revoluționar democratic cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc din istoria României. Acest act a marcat o schimbare calitativă în conținutul puterii de stat, a deschis noi perspective procesului de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice și a creării condițiilor trecerii la revoluția socialistă.

Bazîndu-se pe sprijinul maselor populare, guvernul dr. Petru Groza a trecut de îndată la aplicarea unui vast program de măsuri economice și politice. Unul dintre primele acte ale guvernului a fost legiferarea reformei agrare (la 23 martie 1945), înfăptuită de masele de țărani, cu sprijinul clasei muncitoare, pe cale revoluționară. De asemenea, guvernul a trecut cu hotărîre la democratizarea aparatului de stat, asigurînd deplina libertate de exprimare pentru toate forțele progresiste.

Paralel, a fost organizată participarea României cu maximum de efort la războiul antihitlerist alături de forțele Națiunilor Unite. O largă azeziune a întrunit lozinca „Totul pentru front, totul pentru victorie“ lansată de P.C.R. La 9 mai 1945 poporul român sărbătorea înfrîngerea Germaniei naziste, la care

¹ *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multi-lateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Edit. politică, 1975, p. 52.

și-a adus un aport considerabil, materializat și în jertfa celor 167.000 de ostași căzuți pe câmpurile de luptă.

Guvernul a luat o serie de măsuri pentru refacerea și reconstrucția economică a țării, lichidarea urmărilor grele ale războiului, pentru îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor muncii.

Pierzând la 6 martie 1945 o importantă bătălie politică, „partidele istorice“ nu numai că nu s-au recunoscut înfrînte, dar, din contra, și-au intensificat activitatea lor reacționară, încercînd să întoarcă înapoi roata istoriei. În această activitate P.N.Ț. (I. Maniu) și P.N.L. (Brătianu) au găsit un real sprijin la Palat: la 21 august 1945 regele Mihai a declarat „greva regală“ refuzînd să semneze actele guvernului democratic, urmărind astfel înlăturarea acestuia. Dar guvernul, bizuindu-se pe sprijinul activ al maselor, a decis să rămînă la postul său, dejuicînd planul reacțiunii. Simultan, partidele „istorice“ au încercat să-și asigure ajutorul cercurilor guvernante din S.U.A. și Anglia, care exercitau presiuni asupra guvernului dr. Petru Groza, sperînd că astfel acesta își va depune demisia.

În această amplă înfruntare de forțe, decisivă pentru viitorul României, s-a afirmat cu vigoare rolul conducător al clasei muncitoare, în frunte cu P.C.R. După o activitate ilegală de aproape două decenii — în care a cîștigat o prețioasă experiență de luptă — P.C.R. a trecut, imediat după 23 August 1944, la organizarea sa pe baze legale, reușind în scurt timp să-și creeze organizații puternice în toate județele și orașele țării, dobîndind o largă influență în rîndul maselor.

Este meritul istoric al P.C.R. de a fi găsit căile și mijloacele cele mai potrivite, de a fi depus un uriaș efort — politic și organizatoric — pentru dirijarea procesului revoluționar, pentru asigurarea dezvoltării democratice a României.

Un rol important în orientarea activității partidului, a tuturor forțelor democratice l-a avut Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945. Lucrările Conferinței s-au desfășurat în sala de festivități a Liceului „Mihai Viteazul“ din București în zilele de 16—21 octombrie 1945. Participau 320 delegați (aleși în cadrul conferințelor organizațiilor regionale ale P.C.R. ce au avut loc în luna august 1945), reprezentînd 256.883 membri de partid, dintre care 54% muncitori și 32% țărani. De asemenea, au fost prezente numeroși invitați (membri ai guvernului, conducători ai partidelor democratice, ai organizațiilor de masă, precum și valoroși reprezentanți ai vieții științifice și culturale).

Pe ordinea de zi figurau trei puncte: 1. Raportul politic al C.C. al P.C.R.; 2. Dezbaterile și adoptarea Proiectului de Statut al P.C.R.; 3. Alegerea noului Comitet Central și a Comisiei Centrale de revizie.

Principalul document supus dezbaterii a fost Raportul politic al C.C. al P.C.R., prezentat de Gh. Gheorghiu-Dej, în care se făcea o amplă analiză a drumului parcurs de P.C.R. de la întemeierea sa pînă în 1945, a condițiilor interne și internaționale de după 23 August 1944, a situației economice, sociale și politice a României, a sarcinilor de viitor ale partidului și întregului nostru popor. Pe baza dezbaterilor ce au avut loc, s-a adoptat Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, în care era sintetizată linia strategică și tactică a partidului în perioada următorilor ani.

Analizînd situația internațională după încheierea celui de al doilea război mondial, Conferința Națională a ajuns la concluzii de o mare valoare teoretică și practică, privind căile și metodele de garantare a păcii abia instaurate. În raport se aprecia că pacea se poate asigura nu prin împărțirea lumii în blocuri, printr-un „echilibru al forțelor“, ci printr-o politică de „înțelegere și colaborare între popoare și între state“. ² De asemenea, se afirma că divergențe „pot exista și între membri uneia și aceleași grupări politice, cu atît mai mult între state destul de deosebite ca structură ; esențial este, însă, spiritul de colaborare și voința de a rezolva toate problemele prin bună înțelegere“. O condiție esențială pentru făurirea unei păci durabile este „respectarea voinței fiecărui popor de a-și făuri singur regimul său social, respectarea independenței naționale și neamestecul în afacerile interne ale altor popoare“. ³ Prin realismul lor, asemenea principii, formulate de partidul nostru încă din octombrie 1945, își păstrează valabilitatea și astăzi. P.C.R. nu se mulțumea să enunțe aceste principii, ci își propunea în mod concret să acționeze pentru stabilirea de relații de prietenie cu toate țările interesate în menținerea și consolidarea păcii.

Conferința a făcut un amplu bilanț al victoriilor istorice obținute de P.C.R. în cei peste 23 de ani de luptă pentru libertatea și drepturile poporului român. Chiar dacă nu toate aprecierile formulate în raport sînt pe deplin întemeiate, este meritul incontestabil al Conferinței de a fi făcut — pentru prima dată — o analiză multilaterală a istoriei P.C.R., de a fi reliefat atît succesele cît și unele deficiențe manifestate de-a lungul anilor în activitatea partidului.

După ce a prezentat tabloul vieții politice a României după 23 August 1944, evenimentele care au culminat cu actul de la 6 Martie 1945, în Raport s-a insistat asupra succeselor obținute de guvernul dr. Petru Groza în cele șapte luni de existență.

Cum era și firesc, problemele economice s-au aflat în centrul dezbatelor. Analizînd situația economică a țării, grav afectată de distrugerile de război și de jaful ocupanților hitleriști, ca și de sabotajul claselor exploatatoare, Conferința a ajuns la concluzia că o sarcină de bază era lupta pentru reconstrucția țării. Acest obiectiv viza nu atît refacerea economiei și restabilirea potențialului antebelic, cît mai ales așezarea întregii economii pe baze noi, în care rolul hotărîtor să revină industriei. Combătînd tezele unor teoreticieni burgezi, potrivit cărora România trebuia să fie o țară „eminamente agrară“, Raportul arăta că aceștia tindeau să mențină țara noastră „în condiții de inferioritate față de statele mari industriale“, și împiedice prin aceasta „dezvoltarea culturală și bunăstarea materială a maselor largi populare“. Documentul sublinia faptul că comuniștii au susținut întotdeauna că „progresul țării noastre este în directă și nemijlocită legătură cu progresul industrializării țării, și că de tăria industrială a țării depinde în mare măsură însăși independența statului nostru“. ⁴

Conferința pornea de la teza leninistă privind rolul hotărîtor al industriei, cu precădere a industriei grele, în dezvoltarea întregii economii naționale. Ea a

² G. h. Gheorghiu-Dej, *Raport politic al Comitetului Central la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, octombrie 1945*, în *Articole și cuvîntări*, Ed. IV-a, București, E.S.P.L.P., 1955, p. 8.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 62.

arătat în mod clar că România dispunea de toate condițiile pentru dezvoltarea industriei : de materiile prime necesare, de forța de muncă și de un popor capabil să-și însușească cele mai complexe tehnologii de fabricație. Cheia de boltă a noii concepții, întemeiată pe industrializarea României, era astfel formulată în Raport : „O industrie grea puternică, bazată pe folosirea rațională a bogățiilor naturale ale țării și dezvoltată pe linia nevoilor interne și a posibilităților izvorâte din legături comerciale trainice cu vecinii, constituie pivotul în jurul căruia întreaga economie a țării se va dezvolta în condiții noi“.⁵

O măsură de primă urgență era refacerea principalelor obiective industriale existente (furnalele de la Hunedoara, uzinele metalurgice Reșița, complexul Titan-Nădrag-Călan, minele din Valea Jiului ș.a.), care trebuiau să producă la întreaga lor capacitate, pentru a se asigura condițiile necesare redresării, în cel mai scurt timp, a tuturor ramurilor economiei naționale.

Conferința avea în vedere nu numai refacerea obiectivelor existente, dar și construirea altora noi, crearea de noi ramuri industriale bazate pe cuceririle științei și tehnicii avansate. Viața a confirmat pe deplin justetea acestei orientări care se află la baza politicii economice a partidului și statului nostru.

Una dintre cele mai valoroase idei degajate din documentele Conferinței, legată de refacerea și dezvoltarea multilaterală a economiei naționale, a fost electrificarea țării. Raportul sublinia că prin crearea în țară „a unei rețele de centrale hidroelectrice se va putea purcede la electrificarea căilor ferate și întrebuințarea masivă a energiei electrice în dezvoltarea tuturor industriilor noastre.“⁶ Totodată, electrificarea satelor avea profunde implicații asupra ridicării nivelului de viață și de cultură al maselor de țărani.

Se trasau astfel jaloanele unui grandios program de electrificare a țării, ce avea să fie materializat în anii construcției socialismului.

Problemele agriculturii au fost abordate în perspectiva întăririi alianței muncitorești-țăărănești și a creșterii contribuției acestei ramuri de bază a economiei naționale la opera de refacere și dezvoltare a țării. Conferința a arătat necesitatea desăvârșirii reformei agrare, a luării unor măsuri menite să ducă la ridicarea producției și a productivității muncii (înzestrarea agriculturii cu utilaje, mecanizarea lucrărilor agricole, introducerea metodelor agrotehnice înaintate, extinderea cooperăției). La Conferință s-a reliefat faptul că refacerea și dezvoltarea șeptelului constituia, de asemenea, o preocupare importantă a partidului și statului nostru.

Refacerea și dezvoltarea transporturilor, îndeosebi a căilor ferate, a constituit, de asemenea, obiectul Conferinței Naționale.

Conferința a trasat sarcini importante privind reorganizarea creditului și finanțelor publice, echilibrarea bugetului, oprirea procesului de inflație, stabilizarea monedei.

Comerțul era conceput ca o parte integrantă a procesului de refacere și dezvoltare a economiei naționale, în special a industriei, precum și a aprovizionării populației cu produse de primă necesitate.

Problemele sociale, ale învățămîntului și culturii, ale sănătății publice au constituit, de asemenea, obiectul dezbaterilor Conferinței Naționale din octom-

⁵ *Ibidem*, p. 63.

⁶ *Ibidem*, p. 71.

brie 1945. În Rezoluția adoptată se spunea : „Bătălia reconstrucției este bătălia muncitorilor, țăranilor, tehnicienilor, inginerilor, intelectualilor, întreprinzătorilor, a tuturor acelor care voiesc să creeze o Românie mai fericită, o Românie liberă, puternică și independentă”.⁷ Era deci firesc ca acestor categorii sociale și profesionale să li se acorde o atenție specială, pe linia ameliorării nivelului lor de viață, de cultură și de sănătate. Îmbunătățirea condițiilor de lucru și de locuit a muncitorilor, înmînarea titlurilor de proprietate definitivă tuturor țăranilor care au primit pământ, o mai dreaptă repartizare a impozitelor, organizarea aprovizionării populației cu alimente și alte bunuri de primă necesitate, lichidarea analfabetismului, reorganizarea învățămîntului pe baze democratice, îmbunătățirea asistenței medicale, cu precădere în mediul rural, constituiau principalele obiective în aceste sectoare de activitate.

Realizarea vastului program de reconstrucție și dezvoltare a țării depindea, în chip hotărîtor, de succesul forțelor democratice în înfruntarea cu cele reacționare. Conferința Națională a apreciat că principalele obiective politice erau *întărirea guvernului democratic, strîngerea legăturilor cu masele, consolidarea sistemului de alianțe al forțelor democratice, cîștigarea bătăliei alegerilor parlamentare*.

Sprijinirea activă a guvernului dr. Petru Groza constituia o condiție esențială pentru realizarea obiectivelor economice, sociale și politice adoptate. Conferința avea în vedere perfecționarea muncii guvernului, creșterea rolului statului democratic în întreaga viață a României.

Pe măsura adîncirii procesului revoluționar creștea tot mai mult rolul clasei muncitoare de forță fundamentală a progresului social. De aceea, *unitatea clasei muncitoare, întărirea frontului unic muncitoresc și lupta pentru înfăptuirea unității politice a clasei muncitoare* constituia una din sarcinile politice principale. La Conferință s-a arătat că, deși persistau încă unele divergențe în probleme ideologice și tactice între P.C.R. și P.S.D., interesele și punctele de vedere comune erau mai puternice „decît ceea ce le despărțea și că lichidarea definitivă a sciziunii din mișcarea muncitorească trebuia să fie rezultatul unei acțiuni concertate a ambelor partide, pe baza activității sistematice de clarificare ideologică și politică în rîndurile social-democrațiilor și comunistilor”.⁸ În fond, Conferința Națională din 1945 *a jalonat calea spre realizarea partidului unic muncitoresc*, care avea să se constituie în februarie 1948.

În concepția partidului, frontul unic muncitoresc trebuia să acționeze pentru consolidarea sistemului de alianțe reprezentat de Frontul Național Democratic. Rezoluția adoptată preciza că „Victoria democrației în țara noastră a fost o urmare a unirii forțelor democratice. Consolidarea ei nu poate fi asigurată decît prin întărirea unității acestor forțe”. O asemenea unitate se impunea cu atît mai mult cu cît România se găsea în fața alegerilor parlamentare, obiectiv politic de importanță majoră.

Partidele „istorice”, care susțineau că guvernul prezidat de dr. P. Groza nu ar fi reprezentativ, sperau că în urma alegerilor vor redobîndi vechile lor poziții.

⁷ „Scînteia”, XVI (1945), nr. 367 din 1 noiembrie.

⁸ Aron Petric, *Problema unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare, în Conferința Națională a Partidului Comunist Român. Octombrie '45*, col. „Mica Bibliotecă de istorie”, București, p. 79.

În concepția partidului, alegerile trebuiau să consacre definitiv „înfrângerea reacțiunii și victoria forțelor progresiste”⁹. Pentru aceasta, se impunea întărirea alianței dintre muncitori, țărani și intelectuali, înfrățirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, antrenarea femeilor la viața politică activă pentru realizarea revendicărilor lor, mobilizarea tineretului la lupta pentru împlinirea obiectivelor revoluției, acordarea de drepturi politice pentru ostașii țării, astfel încât ei să-și poată aduce plenar contribuția la dezvoltarea democratică a țării.

Această linie tactică și-a dovedit din plin justetea și eficiența la 19 noiembrie 1946, când forțele democratice au obținut o victorie zdrobitoare în alegerile parlamentare.

Având în vedere adâncirea procesului revoluționar, complexitatea sarcinilor ce stăteau în fața poporului român, Conferința Națională a trasat sarcina întăririi continue a P.C.R., a unității sale politice, ideologice și organizatorice. Această idee străbate ca un fir roșu Raportul la proiectul de Statut al partidului¹⁰. Primul Statut al P.C.R. adoptat în condiții de legalitate stipula cu claritate faptul că partidul se călăuzește după învățătura marxist-leninistă, care-i servea „pentru studierea, priceperea și rezolvarea tuturor problemelor care i se pun în interesul clasei muncitoare și al întregului popor”¹¹. Statutul stabilea structura organizatorică, normele și regulile vieții interne, metodele conducerii de partid, activitatea organizațiilor și membrilor săi pentru aplicarea liniei politice și hotărârilor partidului.¹²

Documentele adoptate la Conferință au reliefat necesitatea consolidării organizațiilor existente, ridicării sarcinilor organizatorice la nivelul locului pe care partidul îl avea în întreaga viață social-politică. În acest scop se avea în vedere îmbunătățirea pregătirii politice a cadrelor și a întregului partid, întărirea simțului de răspundere și a disciplinei fiecărui comunist, respectarea principiului muncii colective, creșterea rolului criticii și autocriticii, a vigilenței revoluționare. Merită subliniat faptul că Conferința a accentuat necesitatea ca metoda de muncă a comuniștilor să fie aceea a convingerii.

În ultima zi a lucrărilor, Conferința a ales Comitetul Central al P.C.R. format din 27 de membri și 8 supleanți. Întrunit în prima sa ședință plenară, la 22 octombrie, C.C. a desemnat Biroul Politic alcătuit din 7 membri și un Secretariat format din 4 persoane, precum și Comisia Centrală de Revizie. Secretar general al partidului a fost ales Gh. Gheorghiu-Dej, iar sarcina de președinte al Comisiei Centrale de Revizie a revenit lui C. Pîrvulescu.

Conferința Națională din octombrie 1945, prima mare manifestare de acest fel de după 23 August 1944, prin modul de alegere a delegațiilor, prin caracterul său politic reprezentativ, prin însemnătatea și amploarea problemelor abordate, prin hotărârile pe care le-a stabilit, — de o însemnătate vitală pentru viitorul

⁹ „Scînteia”, XVI (1945), nr. 367 din 1 noiembrie.

¹⁰ *Ibidem*, nr. 364 din 28 octombrie.

¹¹ *Statutul Partidului Comunist Român*, București, Edit. P.C.R., p. 7.

¹² *România în anii revoluției democrat-populare. 1944—1947*, București, Edit. politică, 1971, p. 184.

României — a avut rolul unui Congres al partidului. Meritul esențial al Conferinței constă în faptul că „deși partidul comunist era confruntat cu un noian de probleme și sarcini noi, pentru rezolvarea cărora experiența anterioară nu era suficientă, ea a reușit să indice cu claritate soluțiile pentru antrenarea țării pe făgașul progresului și civilizației. Ea a dat răspuns la noi și complexe probleme sociale, economice, organizatorice generate de amploarea procesului revoluționar, de necesitatea făuririi unei economii noi, prospere, a unei orînduiri de stat democratice, a conștiinței socialiste a maselor”.¹³ Conferința a jalonat drumul dezvoltării imediate și de perspectivă a României, a fixat linia strategică și tactică pentru încheierea procesului de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice și trecerea la revoluția socialistă. Conferința a marcat un moment de seamă în dezvoltarea P.C.R., în consolidarea și mai puternică a rolului său de forță politică conducătoare a societății românești.

Viața a confirmat pe deplin valabilitatea hotărîrilor luate, iar istoria contemporană a României a înscris la loc de cinste prima Conferință Națională a P.C.R., de la desfășurarea căreia s-au împlinit 30 de ani.

---

¹³ Ion Popescu-Pușuri, *Problemele de bază ale perspectivelor României în dezbaterile Conferinței Naționale a P.C.R. din octombrie 1945, în Conferința Națională a Partidului Comunist Român, p. 13.*